

OSCAR WILDE

STRA
SIDLO
CANTER
VILLSKÉ

OSCAR WILDE
J. Z. NOVÁK
**ŠTRA
SIDLO
CANTER
VILLSKÉ**

Režie Jakub Maceček
Dramaturgie Daniela Jirmanová
Výprava Linda Dostálková
Hudba Mario Buzzi

Osoby a obsazení

Sir Simon de Canterville	Tomáš Dastlík
Lord Robert Canterville	Tomáš Dastlík
Mr. Hiram B. Otis	Norbert Lichý
Mrs. Otisová	Alena Sasínová-Polarczyk
Virginie Otisová	Petra Bučková
Washington Otis	Pavel Gajdoš
Vévoda z Chesiru	Lukáš Burian
Paní Umneyová	Zdena Przebindová
Komorník Harold, sluha Jones	Radúz Mácha j.h./Jiří Zajíček j.h.

Premiéra 14. května 2005

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde
(16. 10. 1854 - 30. 11. 1900)

Rodina

Narodil se v Dublinu Siru Williamu Wildeovi a jeho ženě Jane jako mladší ze dvou dětí. Jeho bratr William Charles se narodil v roce 1852.

Matka - úspěšná spisovatelka, irská nacionalistka. Publikovala revoluční poémy pod pseudonymem Speranza. Psala pro irský týdeník The Nation. Pořádala pravidelné sobotní odpolední literární salóny.

Otec - významný ušní a oční chirurg. Kromě toho velký lidumil - otevřel si ordinaci pro městskou chudinu a staral se tak o lidi, kteří neměli na odborné lékařské ošetření finanční prostředky. Psal knihy o archeologii, folklóru. Ještě než se oženil s Jane, zplodil tři děti. Oscar tak měl kromě vlastního bratra i tři nevlastní sourozence: Henryho Wilsona, Emily a Mary (obě nevlastní sestry však zemřely při požáru, když jim bylo jen něco málo přes dvacet let).

Vzdělání

Do 9 let byl Oscar vychováván doma.

1864-1871 navštěvoval Portora Royal School v Enniskillenu a 1871-1874 pokračoval studiem klasické filologie na Trinity College v Dublinu. Byl vynikajícím studentem, získal mnohá ocenění (kj. Berkeley Gold Medal - nejvyšší možné ocenění na T.C.) Díky jeho studijním výsledkům mu bylo přiděleno stipendium do Oxfordu, kde studoval v letech 1874-1878, opět s excelentními výsledky. Kj. tam získal cenu za svou poému Ravenna (Oxford Newdigate Prize).

Po skončení studií se navrátil do Dublinu. Zamiloval se tu do Florence Balcome, která se ovšem zanedlouho zasnoubila s Bramem Stokerem (autorem slavného Drákyly).

Zklamaný Wilde opustil Irsko a následujících 6 let strávil v Londýně, Paříži, Spojených státech. V Londýně se seznámil s Constance Lloyd, dcerou Královského rady Horace Lloyda. Vzali se 29. 5. 1885. Měli dva syny - Cyrila (1885) a Vyviana (1886).

Už v době svých studií se Oscar Wilde proslavil jako zastánce hnutí zvaného "estétství". Vystupoval jako dandy - nosil dlouhé vlasy, extravagantně se oblékal. 1879 začal o estétství přednášet v Londýně, 1882 odjel na přednáškové turné do Spojených států a Kanady. (Témata jeho přednášek byla např. tato: Dekoratívni umění, Proslov o oděvu, Nádherný byt, Hodnota umění v moderním životě atd.)

Sexuální orientace

Roku 1891 se Wilde důvěrně spřátelil s rozmarným, sobeckým mladíčkem lordem Alfredem Douglassem, přezdívaným Bosie. Alfredův otec, 9. markýz z Queensberry John Sholto Douglas, byl synovým poměrem s Oscarem stále více rozrušen. Několikrát jej veřejně napadl a dokonce plánoval narušit premiéru inscenace Jak je důležité mít Filipa v únoru 1895 "zeleninovým" incidentem. Kdosi však včas Wilda varoval a markýzovi nebylo dovoleno vstoupit do divadla. 1895 markýz veřejně označil Wilda na za sodomitu. (Jelikož prý nebyl markýz příliš sečtělý, napsal na kartičku, kterou Wildovi zanechal v klubu, slovo sodomita nesprávně: "Pro Oscara Wilda, pózujícího jako somdomita".) Ačkoli přátelé Wildovi radili, aby urážku ignoroval, Wilde je neposlechl, nechal se přesvědčit milovaným Alfrédem, který se chtěl touto cestou pomstít otci, s nímž neměl zrovna nejlepší vztah a podal na markýze žalobu pro nactiutrhání. Markýz byl zatčen. Wildův státní zástupce Edward Clarke netušil, že měl jeho klient poměr s jinými muži, proto se Wilda zeptal, zda je markýzovo obvinění ze sodomie opodstatněné. To Wilde popřel.

Mezitím už ovšem markýzův obhájce Edward Carson najal vyšetřovatele, kteří vypátrali množství mužů, s nimiž se Wilde prokazatelně stýkal. Když Clarke zjistil, že mu Wilde lhal, doporučil mu obžalobu markýze stáhnout. Z Wilda - žalobce se pak stal rázem Wilde - obžalovaný. Jeho obžaloba byla založena právě na faktech, jichž se dopátral Carson. Wilde byl obviněn z toho, že se dopustil aktů velké nemravnosti s jinými osobami mužského pohlaví. Během soudního procesu připomínala prý soudní síň spíš zábavní podnik - "obecenstvo" říčelo smíchem nad Wildovým sarkasmem a vtípností, jíž obdařil všechny své odpovědi žalobci i soudci. Méně úsměvný byl ale rozsudek: Wilde byl odsouzen ke dvěma letům nucených prací. Mezitím se Constance i s dětmi přestěhovala do Švýcarska a všichni přijali staré rodinné jméno Holland.

Konverzace

Ve vězení utrpělo Wildovo zdraví. Poté, co byl v květnu 1897 propuštěn, strávil následující tři roky v ústraní. Už to nebyl ten zábavný společník, hvězda uměleckých kruhů. Živořil, přebýval v nejlacinějších pařížských hotýlcích.

Zemřel v Paříži v Hotelu d'Alsace na zápal mozkových blan. Později se pochopitelně objevilo mnoho pokřivených historek o jeho smrti. Za příčinu smrti je v nich, jak jinak, označována syfilida. Pravdou však je, že zápal mozkových blan zavinil neléčený chronický zánět pravého ucha, jímž Wilde trpěl od doby svého věznění. "Syfilitickou" verzi ostatně vyvrátila nejen dobová lékařská svědectví, nýbrž i výzkumy moderních vědců.

Oscar Wilde, který těsně před svou smrtí konvertoval ke katolické církvi, byl pohřben mimo Paříž, později byly však jeho ostatky přeneseny na pařížský hřbitov Père Lachaise. Náhrobek je dílem sochaře Jacoba Epsteina.

Wilde konverzace

O tom, jak zábavným byl Wilde společníkem, jaký měl smysl pro humor a jak oslnivě vládl uměním konverzace, svědčí mnoho výpovědí jeho současníků, kupříkladu francouzského spisovatele André Gida (s nímž měl Wilde mimo jiné společnou i sexuální orientaci). Ten prohlásil, že to nejlepší, co Wilde kdy napsal, je jen matným odleskem jeho duchaplné konverzace.

Wilde

Poezie: Poémy, Balda z Reading Gaol

Romány: Obraz Doriana Greye. Na tomto místě je třeba neopomenout ani román, o němž se "solidní" portréty spisovatelovy raději nezmiňují. Je jím Lady Fuckingham, dílo, které bychom dnes nazvali erotickým, v době svého vzniku, době o mnoho puritánštější, však spadalo spíš do oblasti pornografie.

Kratší prózy: Cantervillské strašidlo, Portrét pana W.H., Zločin lorda Arthura Savilla, Dům granátových jablek, De Profundis

Pohádky: Šťastný princ a jiné pohádky

Divadelní hry: Salomé, Vějíř lady Windermerové, Bezvýznamná žena, Jak je důležité mítí Filipa, Ideální manžel, Florentská tragédie

Britská strašidla

Sir Simon de Canterville alias Strašidlo cantervillské celých dlouhých tři sta let strašil na zámku Canterville osaměle. To však neznamená, že by jiná strašidla neexistovala. Naopak. Dle mnohých svědectví se Británie nejrůznějšími duchy a přízraky jen hemží. Zjevují se především na starých hradech a zámcích. To není nic neobvyklého, vřdyt i většina českých hradů a zámků má nějaké to "své" strašidlo. V Británii však na ducha snadno narazíte i v každém starém hotelu, hostinci i jinde. Jednoduše všude tam, kde došlo v dávné minulosti k nějaké tragické události.

Typickým zámeckým duchem je nejen všem známá bílá paní, ale i její příbuzné: šedá paní, zelená paní a dokonce i růžová paní. Na zámku Dover v Kentu se zjevuje žena v červených šatech a ozývají se zvuky otvíraných a zavíraných dveří v místech, kde už dveře drahně let nejsou. Zůstaneme-li u "barevných" duchů, nesmíme opomenout šedého muže a poměrně častého muže modrého, zjevujícího se například v knihovně zámku v Sussexu. Hojně se objevují též duchové mnichů; ti jsou nejčastěji bílí. V jednom opatství v Kentu jich bývá viděna dokonce celá skupina a svědkové přitom zřetelně slyší liturgické zpěvy, zvony a cítí vůni kadidla.

Jiným druhem duchů jsou přízraky bez hlavy. V Blickling Hall se kromě Anny Boleynové, sedící s hlavou v klíně (dal jí setnout její manžel Jindřich VIII.), zjevují bezhlaví jezdci a koně. V již zmíněném Doveru bývá spatřován i přízrak muže bez celé horní poloviny těla.

A že strašení není pouze výsadou lidí dokazují též mnohá svědectví. V londýnském Toweru, místě s velmi krvavou minulostí, straší vedle duchů popravených vězňů i veliký medvěd.

Spatřil jej jistý voják, kterak za soumraku vystupuje po schodech do věže. Zaútočil na něj se svým bajonetem, místo medvěda však bodal do zdi. Zvíře nezranil. Několik dní nato na následky utrpěného šoku zemřel. Za další strašidla zvířecí jmenujme například přízrak černého psa, opice či bílého osla.

O většině duchů se ví, kým byli za dob svého života a jejich osud, vždy tragický, je opředen legendou, vysvětlující okolnosti a příčiny jejich neblahé sudby. Příkladem budiž historie ze zámku Featherstone. Tamní baron si usmyslel provdat svou dceru za příbuzného, kterého jí vybral bez ohledu na to, že milovala někoho jiného. Svatební společnost se odebrala na tradiční lov, baron zůstal na zámku, aby přichystal slavnostní hostinu. Odbila půlnoc a společnost se dosud z lovu nevrátila. Baron se začal obávat nejhoršího. Vtom zaslechl klapot koňských kopyt na padacím mostě. Dveře se otevřely a společnost vešla. Bez jediného zvuku prošla místností a zmizela skrze nábytek a zeď. Jak se zjistilo, svatební hosté byli na lovu přepadeni a do jednoho zavražděni. Od té doby se vždy ve výročí nešťastné svatby společnost zjevuje v okolních lesích a směřuje k zámku. Jiný příběh se odehrál na zámku v Conwy. Jistý šlechtic musel odjet do daleké války. Když války skončila, jeho manželka s dítětem vylezla na strážní věž a vyhlížela jej. Teprve tma ji přinutila věž opustit. Při scházení ze strmých schodů však uklouzla a i s dítětem spadla až na dno věže. Byli odneseni do jedné z místností zámku a urychleně přivolán lékař, který však už pro jejich záchranu nemohl nic udělat. Sluha se obával šlechticova hněvu, proto doktora s umírajícími v místnosti zamkl. Když se šlechtic vrátil, odemkl dveře, našel mrtvou ženu a dítě, po doktorovi však nebylo nikde ani stopy. Od té doby ho nikdo nikdy nespátřil. Šlechtic ze zármutku nad ztrátou rodiny zešlel a zanedlouho zemřel. Jeho duch dosud bloudí zámkem a hledá ztraceného doktora. Bude prý hledat tak dlouho, dokud jej nenajde.

Podobných historií existují desítky. Přízraky budou bloudit komnatami zámků, dokud jejich duše nenalezne klidu. Ještě že sir Simon de Canterville po dlouhých letech strašení potkal Virginii, dívku splňující podmínky starého proroctví, a bylo mu dovoleno navěky spočinout v chladné hlíně pod věkovitým tisem. Tam konečně našel zasloužený odpočinek.

*When a golden girl can win
Prayer from out the lips of sin,
When the barren almond bears
And a little child gives away its tears,
Then shall all the house be still
And peace come to Canterville.*

Až dítě, které nezná strach,
soucitnou něhou změní v prach
kosti, jež touží ztrouchnivět,
pak suchá mandloň vydá květ,
pak přijde doba šťastných chvil
a klidný bude Canterville.

Inspice Jarmila Paulerová
Náповěda Jiřina Čížková
Rekvizity Tereza Dubová
Garderoba Markéta Martinková
Vlásenky Dana Zajíčková
Světla Jiří Kos a Radim Mroš Vaněk
Zvuk Michael Cisovský
Šéf výroby Bedřich Losovský
Jevištní mistr Jaroslav Vrzal
Propagační výtvarník Lukáš Král
Technika Michal Weber, Michal Fidler, Pavel Johančík,
Filip Kapusta

Program vydala Divadelní společnost Petra Bezruče, s.r.o. k páté premiéře sezóny 2004/2005.

Práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA, divadelní a literární agentura, občanské sdružení, Krátkého 1, 190 03 Praha 9.

Textová část programu Daniela Jirmanová

Grafický návrh plakátu a programu Linda Dostálková

Fotografie Hana Pokorná

Vytiskl GRAPHIC LINE, spol. s. r. o.

Divadlo Petra Bezruče provozuje Divadelní společnost Petra Bezruče.

Ředitel Jiří Krejčí

Umělecký šéf Norbert Lichý

Manažer Tomáš Suchánek

Zřizovatelem Divadla Petra Bezruče je Statutární město Ostrava.

www.bezrucic.cz

